

med Runaskrift»; vilkendera av de tre runstenarna i Lunda kyrka (U 353—355) som åsyftas, kan icke avgöras. Runstenen U 353 var länge övertäckt av rappningen men blev genom Dybecks försorg frigjord »från tjockt och stenhårdt murbruk, som alldeles gömde honom».

Dybeck förmodar, att stenen ursprungligen har stått »vid den bro som ännu finnes mellan Lunda kyrka och nästföljande runsten» (Ängby-stenen, U 356).

Blågrå mörk skiffer. Höjd 1,55 m., bredd 0,58 m. Ristningslinjerna äro djupt huggna och inskriften synnerligen tydlig.

Inskrift:

suni · riti · stan · okiarpi · bro · · eftir · sihbiarn · ak · piahn suni · risti ·
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Suni retti stein ok gærði bro æftir Sigbiörn ok Þiægn. Suni risti.

»Sune reste stenen och gjorde bron efter Sigbjörn och Tjägn. Sune ristade.»

Till läsningen: Icke stungna äro 6 **i** och 14 **k**. Tydligt stunget är 23 **e**. 18 **p**: bst:s övre del något otydlig. 20 **b**: nedre delen av undre bst är borta. Framför 28 **s** finnes en linje, som troligen är huggen. Bst i 36 **a** sitter högt. Säkerligen har ristaren avsett ett **o** men glömt att hugga nedre bst.

Caspar Cohl: 13—19 **ok karpi**, 23 **i**, 36 **a**, 41 **k**. Rhezelius: 13—19 **ok · kiarpi**, 23 **e**, 33 **h**, 36 **a**, 38—42 **piahn** (F a 6: **pihn**); 43—51 saknas. Hadorph o. Helgonius: 13—19 **okiarpi**, 23 **i**, 36 **a**. Dybeck: 13—19 **okiarpi**, 23 **e**, 36 **a**. Brate: 13—19 **okiarpi**, 23 **e**, 36 **a**.

Namnet *Suni* är f. ö. icke känt från någon runinskrift. Under medeltiden var det vanligt (Lundgren-Brate). *Sigbiörn* (*Sibbi*) och *Þiægn* (*Pegn*) äro vanliga namn.

Ristningen är synnerligen enkel. Den är icke utförd av en yrkesman. Sune har själv ristat den sten, som han har rest till minne av sina båda fränder. Såsom ristare finnes han icke omtalad i någon annan inskrift.

354. Lunda kyrka.

Pl. 31.

Litteratur: B 29, L 522. J. Bureus, F a 6 s. 109 (Caspar Cohl), s. 208 (Rhezelius), F a 10: 2 s. 47 F, F a 5 n:r 252, F a 1 s. 58; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 102; O. Celsius, SR 1, s. 356; N. R. Broeman, Sagan om Ingvar Widtfarne (1762), s. 241; Kyrkoinventarium 1829; Sveriges kyrkor, Uppland 4 (1920) s. 287.

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (F a 10: 2), kopparstick (F f 6 n:r 101); J. H. Rhezelius, teckning F 1 2 n:r 34; P. Helgonius o. J. Hadorph, träsnitt (i Monumenta 3 och B 29).

Runstenen fanns enligt uppgifter från 1600-talet inmurad i kyrkväggen på kyrkans östra sida: »Vti Lunda Kyrke mur öster» (F a 6 s. 109), »I Kyrkiegafwelmurn» (F a 6 s. 208), »I Lunda Kyrke mur» (F a 10: 2), »Kyrkemur» (F a 5), »Lunda östre kyrkemur» (Peringskiöld). I *Kyrkoinventarium* 1829 finnes följande uppgift: »1 Runsten finnes inlagd i Östra gafveln af Kyrkan, inscriptionen icke läslig». Möjligen har stenen ännu vid denna tid varit till någon del synlig. Den blev sedan helt övertäckt av kyrkans kalkputs. Senare uppgifter saknas, och inskriften var okänd för såväl Dybeck som Brate. I sept. 1942 blev putsen avlägsnad på det ställe i kyrkans östra mur, där runstenen befann sig, och den blev framtagen. Den restes på planen utanför kyrkogården, t. h. om ingången.

Ljusgrå granit. Höjd över markytan 2,10 m. (stenens hela höjd ung. 2,45 m.), bredd (mitt över korstet) 0,61 m., (över ristningen nedtill) 0,82 m. Sannolikt är ett stycke av stenen upptill avslaget, varigenom inskriftens sista runor ha gått förlorade. Ristningen är tydlig och väl bevarad.

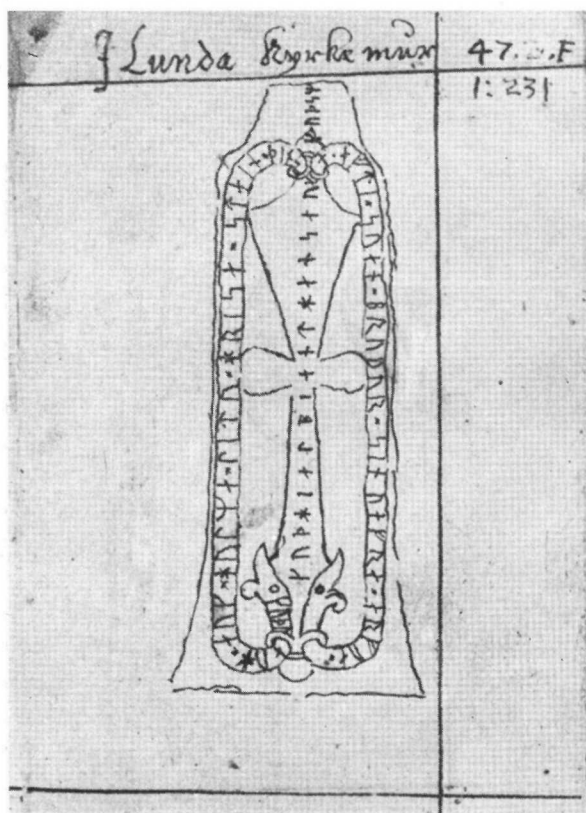

Fig. 62. U 354. Lunda kyrka.
Efter teckning av Bureus.

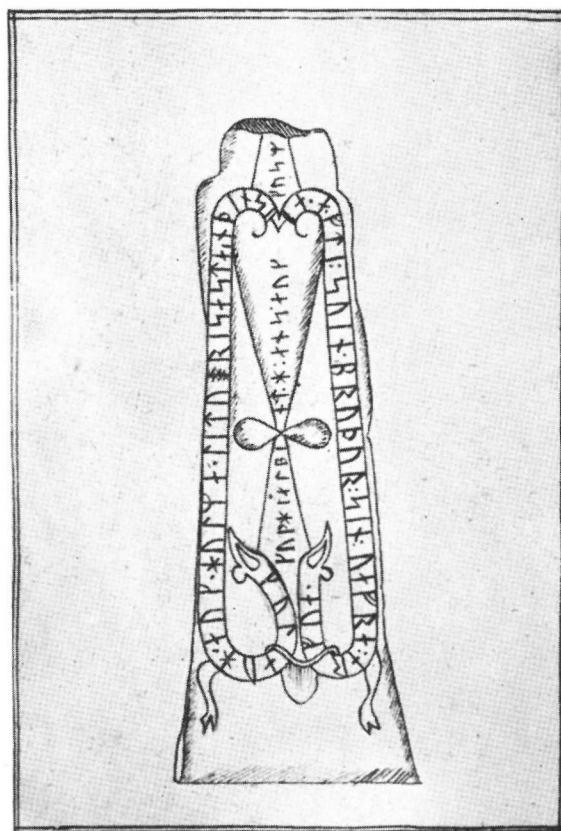

Fig. 63. U 354. Lunda kyrka.
Efter teckning av Rhezelius.

Huvuddelen av inskriften, minnesorden över den döde, är anbragt i de två rundjuren, som äro lagda utefter stenens kanter, med huvudena nedtill och stjärtarna upptill förenade medelst ett koppel. Ett tillägg, en from önskan för den dödes själ, står mitt på stenen i en rad nedifrån uppåt, inneslutet av ett stort kors med en triangelformig avslutning upptill.

Inskrift:

kulauh · auk · hulma · litu · arisa · stain · pinsa · afti · suin · brupur · sin · uafra · arfua kup · hialbi ·
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
ant h : ans : auk kus m ...
70 75 80

Guðlaug ok Holma letu ræisa stæin þennsa æftir Svæin, broður sinn, Vafra arfa. Guð hialpi and hans ok Guðs m[öðir].

»Gudlög och Holma läto resa denna sten efter Sven, sin broder, Vavres arvinge. Gud och Guds moder hjälpe hans ande.»

Till läsningen: Intet sk vid början och slut av den inom de båda djurkropparna inneslutna inskriften. 1 **k** är icke stunget: icke heller 61, 80 **k** eller 40 **i**. 5 **u** är litet och når icke ned till ramlinjen. Det har tydligen varit överhoppat och har blivit insatt efteråt. Runorna gå på v. sidan, delvis också på h. sidan med sina toppar ända ut till stenens ytterkant; några ramlinjer ha här ej funnits. 51—55 **uafra** är fullt tydligt, r. 53 är **f**, icke **k**, r. 55 är **a**, icke **o**.

57 **r** har en egendomlig form; det liknar ett **u** med en svag krök mitt på bistaven men avser uppenbarligen ett **r**. Jfr 47 och 54 **r**.

Caspar Cohl: 1—6 **kulauh**, 19—23 **hrisa**, 51—55 **uafra**, 70—72 **hot**. Rhezelius: 1—6 **kulauh**, 19—23 **-risa** (**r**. 19 angiven som skadad; utelämnad i F a 6), 51—55 **uafra**, 70—72 **at**. Bureus (F a 10: 2): 1—6 **kuplauh**, 19—23 **hrisa**, 38—41 **suan**, 51—55 **uafra** (F a 5: **uefra**), 70—72 **ant**, 80—82 **kups**. 1—6 **kuplauh** är säkerligen en korrigeringsform av inskriftens verkliga form; likaså 80—82 **kups**. — B 29: 1—6 **kutliauh**, säkerligen en felläsning, beroende på att en korsande ornamentslinga har missuppfattats såsom runstavar; 19—23 **arisa** (bst i 19 **a** vinkelrät mot hst), 38—41 **sunn** (40 **n** med bst endast t. v), 51—55 **uakro**, 64—69 **hialbi** eller **hialble**, 70—72 **ant**.

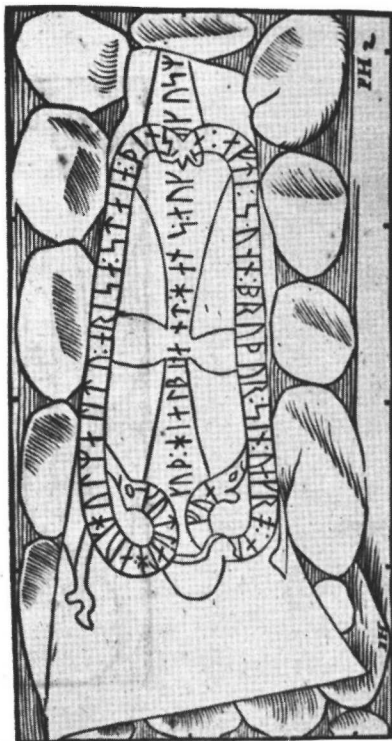

Fig. 64. U 354. Lunda kyrka.
Efter B 29.

Inskriften har två tydliga felristningar: i 19—23 **arisa** ha de båda första runorna blivit omkastade (för **raisa**), och ett sk har blivit hugget efter 73 **h** i stället för före denna runa. Intressant, men f. ö. tämligen ensamstående i uppländska inskrifter är formen 56—60 **arfua**. Ett liknande fall är **olafuir** *Olafur* L 142 Lövsta, Bältinge sn, en inskrift med flera ortografiska egenskaper, ett annat är **ulfuair** *Ulfarr* i en nyfunnen gotländsk inskrift från Timans, Roma sn (O. v. Friesen i *ANF* 56, 1942, s. 279). Ristaren torde ha varit oviss om teckningen av *v*-ljudet med **f** eller med **u** och fördenskull använt båda tecknen. Jämförbara äro sådana ristningsformer som **ptina** Sö 200, L 729 Ullunda, Tillinge sn, **uestpr** Sö 260, **broupur** Sö 212 m. fl.; se *Södermanlands runinskrifter*, s. LXXIII. Ristaren av U 354 vacklar även i beteckningen av den ursprungliga diftongen *æi*: **stain**, **arisa** (för **raisa**), men **suin**.

Två kvinnor ha låtit resa stenen till minne av sin broder Sven. Det första namnet är utan tvivel Gudlög. Om kvinnonamnet *Guðlaug* se Sö 263, om *Holma* Sö 331 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 105. Ett *Vafri* finns belagt såsom

binamn (E. Hellquist i *Xenia Lidéniana*, 1912, s. 110) och ingår sannolikt i ett par ortnamn (Lundgren-Brate). Möjligen förekommer det även i en småländsk runinskrift (Sm 9), numera förkommen och endast känd genom en teckning från slutet av 1600-talet (B 1004): **eftir uakra** (eller: **uekra**). Det är en bildning till verbet isl. fsv. *vafra* 'irra omkring, vandra hit och dit, vackla'. Då den döde kallas för *Vafra arfi*, innebär detta sannolikt, att han har varit ende sonen till *Vafri* och sålunda ensam har tagit arvet. Hans systrar, som ha rest stenen till hans minne, ha icke haft rätt till någon del av arvet. Sannolikt har Sven dött utan bröstarvingar, eftersom inga sådana, endast två systrar, omtalas i inskriften.

355. Lunda kyrka.

Litteratur: B 31, L 524. J. Bureus, F a 6 s. 109 (Caspar Cohl), s. 208 (Rhezelius), F a 5 n:r 254, F a 1 s. 58; J. Peringskiöld, *Monumenta* 3, bl. 103; O. Celsius, SR 1, s. 358, 2, s. 85; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 21; *Sveriges kyrkor*, Uppland 4 (1920), s. 287 f.; O. v. Friesen i *Namn och Bygd* 18 (1930), s. 94.

Avbildningar: J. H. Rhezelius, teckning (F 1 2 n:r 36); J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 103); P. Helgonius o. J. Hadorph, träsnitt (i *Monumenta* 3 och B 31).